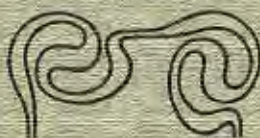

Марко Л. Кропивницький

По Ревізії

етюд в одній дії.

Ціна 20 цнт.

Накладом Української Книгарні
ім. Т. Шевченка.

168 E. 4th St.

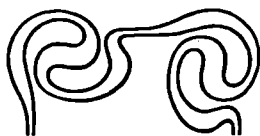
New York, N. Y.

Марко Л. Кропивницький

По Ревізії

етюд в одній дії.

Ціна 20 цнт.

Накладом Української Книгарні
ім. Т. Шевченка.

168 E. 4th St.

New York, N. Y.

ПО РЕВІЗИЇ

ЕТЮД В ОДНІЙ ДІІ.

Зложив М. Л. Кропивницький.

1918.

Накладом Української Книгарні ім. Т. Шевченка
в Нью Йорку.

— ДІЄВІ ОСОБИ : —

Василь Миронович, старшина.

Севастьян Савватєвич Снубно, писар.

Риндична, стара баба.

Гарасим, її свідок.

Прісьна, салдатка.

Сторож при розправі.

Дієть ся у розправі.

Середина великої хати. Стіл, покритий зеленим сукном, на столі каламар, щоти, велика книга і скільки бумаг. На вуглі столу лежить пакет, запечатаний двома печатями; далі з другого боку невеликий стіл; на іншому три книги, каламар і бумаги, біля столу стул. На стіні календар, біля вхідних дверей шахва з бумагами, лавка.

Я В А І.

Сторож (сидить за столом і роздивляється на щотах). Ну й так отой писар може викласти усяке діло на оцій видумці? Вже я скільки разів придивляв ся, та ні як нічого не второпаю. „Оце, каже, сімдесять копійок!“ „А оце рубель десять, а оце дев'яносто копійок“, і наговоре, наговоре такого грошей, що ї в тиждень, здається ся, не перелічив би. Одже він: цок, цок! Цок сюди! Цок туди! і носа не вспієш висякати, як він вже й полічив! Що то воно, подумаєш, наука. до всякого діла добірає спосіб! Його мабуть, вчено десь не близько; він каже, що він десь аж з під Чигирина, ну а я так думаю, що він і за Чигиринном був. Та

то-ж голова така, що й хто його зна, де вже єсть розумніща; кого не спитай, увесь мир каже, що з такою головою можна і до станового доступити! Ну, а я так думаю, що він і перед справником не здригне. То-ж як почне розказувати, де він тільки не бував і чого він не видав, так тільки рота роззявиш. Агличана він тобі бачив, і в Києві був двічі, і за морем-окіяном, де живуть песиголовці, і туди його носило!... Бував і в тих землях, де свині більш від нашого вола... звісно, як чоловік бувалий розкаже тобі, то так увесь світ і побачиш перед очима, як на долоні... Он як я, так далі Ялисавету не бував, так мені здавалось, що за Ялисаветом вже недалеко кінець світа. А ну, чи вишчитаю, скільки мені зосталось день до года. А скільки-ж у году день? Чи буде з двісті, чи, мабуть, ні? Ну, оце нехай буде від Водохреща до пущення. (Кладе на щотах). А оце від пущення до Великодня, а оце до Зелених свьят, а оце до Покрови... Так що-ж? А все таки воно нічого не показує! (Встав). Ні, мабуть, коли не піп, то не микай ся і в ризи... Підмести ще хату або що. Тай нудна оця робота сидіти у розправі цілісенькій рік! (Мете хату). Чи загляне хто небудь сьогодні в розправу? Ще у досвіта якнийсь чоловік приніс бумагу від посередника чи що. Ждав, ждав росписки, та з тим і поїхав. „Іди, каже, пошукай писаря, або сам роспишись!” Еге! Добре тобі казати: „роспишись!” От же, здаєть ся і не велика штука повести пером по бوماзі, одначе хоч ти мені пальці повідрубуй, ненапишу!... Вже я скільки разів націляв ся написати: укра-

ду оце шматок паперу, та й почну виводити пером по бوماзі, здаєть ся, так як і писар, і перо умочу в чорнило, і налагодюсь як раз так: чирк-чирк, а воно чорт-батька-зна що виходить!...

Я В А П.

Входить Старшина.

Старшина. Щоб через пів-годинкові були перед порогом! Чуеш? Щоб мені по щучому веленію! Мені треба небезпременно сььогодні їхати по ревізію в Чубаївку та Василівку...

Сторож. Та коні аж у степу, на наші.

Старшина. Ну так що?

Сторож. Так це за ними бігти?

Старшина. А ти як думав? Що це тобі первина, чи як?

Сторож. Та воно...

Старшина. Знов начадив махрою? скільки разів казав тобі, щоб несьмів курити отії погані в присульствії.

Сторож. Начадив?... Я вже й забув, який той тютюн на масть!... (У бік). Загрянишого тобі буду купувати, велике жалованя платиш...

Старшина. Що ти там бубониш? Сказано тобі, щоб по щучому велінню...

Сторож. Та воно... Ні, вже колиб швидше дослужити го́да, хай йому біс, щоб я зостав ся у цьому пеклі!...

Старшина. Ну, а як я звелю громаді присудити вік оттут тобі служити?...

Сторож. Хіба що громада примусить... зві-

сно, громада великий чоловік!

Старшина. Ну, то-то ж-бо й є! Я тобі ще вчора наказував, щоб коні уранці були перед порогом.

Сторож. Вчора? Та я вас вчора і в вічі не бачив: ви ще проти понеділка загадали мені... І коні стояли цілий понеділок і в вівторок до обіда...

Старшина. Мольчать! з ким це ти губу розпустив? сказано тобі, щоб по щучому велію.

Сторож. Та про мене, я й піду! Але-ж я запевне знаю, що ви й сьогодні не поїдете.

Старшина. Ну, ну, базікай! свинота!

Сторож. А звесно.

Старшина. Ти хочеш, що-б я тебе по мармізі затопив?

Сторож. Хіба це первина? Бийте! на те ви начальство.

Старшина. (плює). Тьфу!

Сторож. (у бік). Ач якій? (до старшини). Ондечки бомага, якийсь чоловік привіз. Такий з себе огрядний, у синій чемерці, з бородою, у картузі і шарпом шия замотана.

Старшина. Збігай по писаря!

Сторож. Та його тепер і з собаками не знайдеш: він ще позавчора поїхав на хутори кумувати!

Старшина: Щоб він мені зараз тут вродився!

Сторож. А за кіньми хто-ж побіжить?

Старшина. Ну живо! Щоб одна нога мені тут була, а друга там! По щучому велінню! (Випихає сторожа).

Сторож От напась! (Пішов).

Старшина. (Один, розпечатав пакета). — Від когось би це? (Читає по складам). „Предписваю оному волостному правленію принять енергическія міри”... Які? Нергическі мери? Що-ж воно означає: нергическі? — А ну, далі! (Читає). „к самоскорійшему составленію систематическаго”... Та й довге яке слово!.. Указателя і категорических”... Ні, мабуть, вже як писар прийде, то вдвох розберемо! Бо сам я ще до цього не доїхав! От як припишуть, що розискуєть ся пара лошадей, масти гнідої, на лобі біле пятно... або в уїзді появилась на рогатім скоті чума, принять мери... Так тут вже й без писаря я знаю, що ці документи треба покласти під сукно. (Походив трохи по хаті). Одначе сьогодні треба вже небезпременно поїхати по ревизію. Та куди-ж це писар подів ся? (Сплюнув). Тьфу, як погано на похміля!... (Дивить ся у вікно). Єге, вже сонечко височенько підбило ся, а в мене ще й ріски в роті не було... Хіба послати за восьмушкою... У досвіта прокинув ся, та так щось коло серця запекло, аж перелякав ся! Повернув ся на другій бік, неначе трохи відпустило; а тепер знов аж пашить у середині! Погано, погано! Негодить ся що-дня пити! вчора пив, позавчора пив... Стривай! Який же це у нас сьогодні день? (Дивить ся на стіну, де висить календар). Що воно таке? „Первого Октябра”. Та це-ж було, либонь, на тім тижневі? Ото вже не люблю безпорядків. Казав же скільки разів писареві, щоб що ранку вистановляв число, щоб часом, не погубити нам днів; ось же й календар нарочито купив. А тут стоїть первого Ок-

тебра! А першого Октябра це-ж було на Покрову, а на Покрову я був у ярмарку. От тобі і загубили день! Стривай, як же це воно? На тім тижневі у п'ятницю, приїздив становий? Так, становий. У неділю була сходка... У вечері приїхали до мене куми мої: матушка і писаломщик? Так! У понеділок гуляли цілий день; а в вечері приїхав і піп. Ну, а далі що-ж було? Було ще чимало гостей... Старщина з Кандалупової, письмоводитель з жінкою... Гарна у нього жінка, моргуха тільки велика!... Вона таки разів з п'ять мені підморгнула... Та як їй, сердешній, і не моргати! Ї-ж чоловік таки на-стояща смерть, а вона сьвіжа, повна, та дебелиа... Чудово вона сьпіва отцю пісьню, що каже:

„Ой кужелю, мій кужелю,
Робити я не здужаю!
До кужеля рука дріжить,
А чарочку добре дершить!...”

Попадя наша штукарка! Запровадила моду, щоб кожний раз як один другого почастує, то щоб зараз і поцілували ся!... І пішло частуванє. Матушка з писаломщиком пілюють ся! а я з письмоводительшою! Там такі горячі губи, що аж пашить!... Одначе їй все-ж таки далеко до Пріськи, до московки. Ото молодиця!... На виду, як на кір горить; а як іде вулицею, то аж земля під нею двигтить... Єх, матері його ковінька! Шкода, що я жонатий! А то, стало бить, як начальник, зараз би по щучому веліню... А ото, на тім тижневі у середу, у ночі, трохи-трохи було не вскочив, як кажуть, у нікуди! Тільки що підійшов до Прісьчиної хати,

аж стара Риндичка із своєї хати рип дверима!
„А хто то, питає, добуваєть ся до московки?“
А я зігнув ся, та по під загатою, та на втьоки!
Вона як зацькує собаками!... а клятий рябий
пес трохи литок не полатав начальникові. Тре-
ба буде претикола зробити, щоб вона собаку
на цепурі держала.

Я В А Ш.

ґходить Риндичка і Гарасим.

Риндичка (уклонилась). Помогай-бі! з п'я-
тінкою бувайте здорові!

Старшина (з жахом). Хіба-ж у нас сьогодні
пятниця?

Риндичка. А як-же? Звісно, що пятінка, та
ще й друга після Покрови!

Гарасим (п'яний). Так тошно!

Старшина. Чи не помиляєте ся?

Риндичка. Отак-пак! Щоб я та помилила ся!

Старшина. Як же це воно так сталоь, що
сьогодня вже пятниця?

Гарасим. Я об том незвестен... Один Бог!

Риндичка. Тад-же пригадайте, на здоровя-
чко. В понеділок ваша сусіда. ота шолудива кі-
шка, Ганка підшіпана, та золила сорочки у жлу-
вті. А я й присікалась до неї! Чи не сором, ка-
жу, тобі молодице не знати що в середу пра-
зник?...

Старшина. Празник?

Гарасим. Так тошно.

Риндичка. Празник сьвятого Хоми! Та й
кажу: чи не сором тобі!? Коли-ж ти попереш

сорочки, що сьогодні кладеш у бук? А тут ви, будьте здоровенькі, вийшли з хати та й почали на нас гримати, ще мене так погано налаяли... Еге, кажу, та й почали на нас гримати, щоб ми утишились. Стало бути, у вас була почесна бесіда, а ми своїм гвалтуванем перебаранчали вам гуляти.

Старшина. Нічого не пригадаю! Віриш, стара, що ми начальники так заклопотані...

Гарасим. А звісно начальство... Як можна?

Риндичка. Та як же мені цього знати? Ви-ж один, а нас, миру, скільки? Тут треба дві голови на плечах мати. Адже-ж і мій покійничок,— царство йому небесне, вічний покій його душевці! — був за начальника, чи по prostu сказати, за свинопаса, коло громадських свиней, то так було заклопочеться, так заклопочеться ся.

Старшина. Він, либонь, від горівки вмер?

Риндичка. Умер, голубчикок сивий! Через великі клопоти й пив!

Старшина. От через ті клопоти иноді і я пю! Лехче якось на серцеві, як випеш.

Гарасим. Верно!

Риндичка. А як же! Горілка, вона зараз таки тобі відтягне від серця! Так і бачиш. як той клопіт гарячою парою з рота виходить! Еге, то ото-ж, кажу, було в понеділок; а у вівторок я бабувала у Зіньки Тухленкової, старого Молочая невістки і принесла вам попелясту курочку і прохала на родини.

Старшина. Курочку? От-же й цього не пам'ятаю.

Риндичка. Ще ваша жінка, Андріївна, — не-

хай будуть здоровенькі, вам на радість, а мирові на втіху! — взяли у мене ту курочку і по-частували мене пивом, спаснбі їм... повнісенький стакан випила!

Старшина. І був я на родинах?

Риндичка. Ба-ні. Ви одмовились тим, що у вас беседа була.

Старшина. Отак заклопочись, як ми, начальники, иноді заклопочуємось!...

Риндичка. А в середу, після обідні, до вас ще під'їхали гості. Батюшка і ще з якимись людьми...

Старшина. У середу, кажеш?

Риндичка. Еге-ж! А вчора посварилась я з Приською Московкою і приходила до вашої милості скаржитись.

Старшина. З ким? З Приською, кажеш?

Гарасим. З нею, так тошно!

Старшина. Та ти це навспряжки, чи, може, дуриш мене?

Риндичка. Навспряжки! Та я їй цього не подарую.

Старшина. Помагай тобі, Боже! Це діло ін-тересне! Інтересне діло!...

Риндичка. Ви-ж самі вчора сказали мені, щоб я прийшла сьогодні, бо ви вчора, вибачайте в цім слові, були п'янецькі, на здоровячко вам.

Старшина. Клопоти; Що у мене того клопоту, стара! Так, стало бить, виходить, що сьогодні п'ятиця? Слава Богу, що хоч знайшли день!

Риндичка. Та тут не то що день загубиш, а й їсти забудеш. У вас же того клопоту повна голова!

Старшина. Більше!

Гарасим. Через голову полеть ся... Так тошно!

Старшина. О, полеть ся! (До Гарасима). А ти-ж жо якому ділу?

Риндичка. Це-ж мій свідок.

Гарасим. Так тошно, господин старшина!

Старшина. Ти, стало бить, чув. як вони сварились?

Гарасим. Так тошно, верно... Ну, що вони бились, так я об том незвестеи!... По закону, значить, по правді?... Хіба у нас земля безрозсудна?... Істиная правда... Амінь і весь обман на лице.

Старшина. Піди-ж, поклич сюди Пріську Московку, то ми зараз і вчинемо суд!

Гарасим. Вчиніть суд праведний, як перед Господом милосерним!... Бо вони проклятуці баби!... їм обом небезпременно треба задубить манатки, та березовою кашою, щоб не клопотали... Го вони анахтеми... так тошно, ваше благородіє!...

Старшина. Веди її сюди перед мої очі, по шучому веліню!

Гарасим. Приведу! Недзя обіжаты!... Я її анахтему... Кажу: вклонись старій і ні котрого діла... Постанови, кажу, чвортку і Бог тобі простить... (До Риндички) казав: постанови чвортку? Правда? Не сваріть ся, кажу, бо чистий калавур! (Пішов).

Старшина. Треба-ж, мабуть і писаря підождати.

Риндичка. Ой, батечку, розсудіть же ви мене самі...

Старшина. Та розсудить то можна! Але-ж може мені прийдець ся довго здіймати допроси з Пріськи? А тут треба мені їхати по ревизию... Як би можна це діло хоч до-завтрього під су-кно?

Риндичка. Ой розсудить же мене! Бо як не розсудите, то не витерплю, та я-ж... (Шепче йому не вухо). Ой розсудить же мене; а я, батечку, вам завжди у пригоді стану. Памятаєте, як ще ви не були за начальника, та позивались з Тихоном за кожуха? Мало я тоді гріха на ду-шу взяла?

Старшина. Ну, те що колись було, нічого згадувати. Нічого вже з тобою робить... Так кажи товком, за віщо там у вас взяло ся? З якого побиту горщика розбили?

Риндичка. Ох, батечку, та тут таке, що як до ладу розказати, то й волосу на голові до гори полізе! Адже-ж ви знаєте, що мій вгород та виходить як раз потилицею до її повітки.

Старшина. Потилицею? Так і запишемо в протокола.

Риндичка. Ще мій покійничок... царство йому небесне, вічний покій його душеньці і всім помершим душам вічная память! Ото, кажу, як ще мій покійничок живий був, той викопав рів проти її повітки, щоб, стало бить, звернути стежку з її дворища по над ровом... Бо вона була, як іде проти череди, чи в поле, то так тобі і преть ся через мій город!

Старшина. Еге-еге! Пострівай! Я бачу, що це діло дуже заплутане! Доказательства маеш?

Риндичка (виймає Фляшку з горівкою і бу-бублик). Осьдечки! хіба-ж я чести таки та й ва-

шого звичаю не знаю?

Старшина. От бачиш, може-б я й не пив сьогодні, коли-б не таке голівне діло...

Риндичка (частує). Милости прошю...

Старшина. Приходить ся випити щоб у голові... Пожалуйте, звольтесь самі!

Риндичка. Пошли-ж, Боже, помершим душенькам царство небесне, а живим на здоровячко! (Випила і підносе Старшині).

Старшина. Благодарю покорно! (Випив). — Тепер трохе неначе ясніш діло.

Риндичка. А як же. Воно зараз у голові розвиднить ся! Закусіть же бубличком. (Дає бублик).

Старшина. Що воно ніби щось задзвеніло у вусі?

Риндичка. Ото так похміля парує, що аж дзвенить. Викушайте ще!

Старшина. Та пожалуй! Чарка в тебе не велика, то воно можна ще по одній.

Риндичка (наливає). Я вам скажу, що по малісенькій краще пити. Каже:

„Ой чарочко-ж моя
Чепурушечко,
Ой потіш же мене,
Моя душечко!“

Милости прошю!

Старшина (випив). Тепер неначе замовкло у вусі, як по щучому велію! А собі-ж?

Риндичка. Та я вже, не вам кажучи, з своїм свідком випила зо три. (Налива). Дай же, Боже, щоб вороги мовчали, а сусіди не знали! (Старшина простяга руку до чарки, але Риндичка випила). Ото-ж, кажу, як викопав мій

покійничок рів, так від тоді пішла про меж нас
що-денна сварка!

Старшина. Що-денна?

Риндичка. Еге-ж!

Старшина. Ну, так ми й запишемо.

Риндичка. Та як же не що-денна, коли я своїми очима бачила, як вона що-ранку Божого винесе, та й висипає попіл у мій рів. Я їй докоряю, та взичаю, а вона мовчить, неначе не до неї річ.

Старшина. Мовчить?

Риндичка. Звісно губи мовчать, а в середині що в неї?

Старшина. Ну, що в середині, хоч воно й цікаво, так це до діла не касательно.

Риндичка. І що-ж би ви думали? Отакечки що-дня, висипаючи попіл, зарівняла мені рів зовсім. Отож і стала я думати: за для чого-б їй оттаке на пакість мені коїти? Чи нема тут якої инчої причті? Сидю я на тім тижневі, либонь проти сєреди, чи проти вівтірка... Ба так, проти вівтірка... Бо в понеділок я ходила по зіле у Дерйову балку... Та ще яка мені причтина трафилась?

Старшина. Що таке? Ти вже розкажуй все до чиста, щоб діло було як на долоні.

Риндичка. Тільки що перейшла я лощину і простяглась навманя, через стерні, аж це з під моїх ніг заїць плиг, плиг, плиг!... Щоб мені язик осох, коли брешу!...

Старшина. Заїць, кажеш? Чи це-ж до діла касательно?

Риндичка. А як же воно не кусательно, коли то не заїць був...

Старшина. Не заїць? А що-ж воно?

Риндичка. Та кажу-ж вам що зхопилось, та плиг, плиг, плиг!

Старшина. Та вже записано, що плиг, плиг!

Риндичка. Так ви думаєте, що й справді то заїць був?

Старшина. А що-ж таке?

Риндичка. Нечиста сила!

Старшина. Та ну?

Риндичка. Правда. Покотив, та й покотив через гору! А я зараз таки тричі перехристалась, а далі сплюнула на лівий бік.

Старшина. І що-ж, счез?

Риндичка. Як язиком злизало.

Старшина (пише). Як язиком злизало...

Риндичка. Ой стривайте-ж, що-ж я наказала? (Думає). Еге, так кажу, ото набрала я там зіля, принесла до дому і почала його вялити на спризьбі, а вже звісно, що як ідеш по зіля, та перестріне тебе заїць, або перебіжить тобі шлях, то...

Старшина. Так що-ж таке треба робити?

Риндичка. Е, душко, цього не можна казати, бо як розкажеш. то те зіле хоч візьми, та викинь його на сьмітник.

Старшина. Стало бить, не поможе не від якої хвороби?

Риндичка. Ні, не те, а так, звенить, смердітиме, що й носа до нього не навернеш... Ото вже як зовсім стемніло, сиджу я собі на спризьбі, та й задрімала; і снить ся мені, що я молода та така хороша, хоч з лица воду пий.

Старшина. Ну, це ти почала розказувати сон рябої кобили.

Риндичка. Та я-ж таки була хороша молодю, така хороша!

Старшина. Ну, я-б цього і не подумав.

Риндичка. Минуло ся! Та за мною парубки було так мордують ся, що аж попару не знайдуть, аж тини тріщать.

Саршина. Та це-ж було за царя Непитайла. Ти діло кажи!

Риндичка. Стривайте ж-бо! Ото й задрімала я. Аж чую, щось няка на мого рябка. Ви-ж знаєте мого рябка... торік Палажка, Гунина невістка, позивала мене за те, що ніби-то він порвав на ній нову юбку.

Старшина. Так його рябком дражнють? Це треба у претикол записати.

Риндичка. Я бабувала на хуторах у Байків і звідтіл його принесла щеням; і казано мені, що воно ярча! Одначе-ж я його і не думала виховувати під осиновою бороною. А вже звісно, що як ярчати отакечки не виховувати, зараз відьма візьме та й подусить.

Старшина. Подусить? А чи не пора нам підлити чорнила у чорнильницю. Бо воно щось не охотно слухаєть ся!

Риндичка (налива). Дай же, Боже, щоб усе було гоже! А що не гоже, того не дай Боже! (Випива і частує).

Старшина (випив). Добра горівка! У якім шинку береш?

Риндичка. У Бороха!

Старшина. Еге! Це така, що тільки-б мені й пить. Ну, доведь же діло до краю! Що це він Пріськи не веде?

Риндичка. Так ото чую, щось няка на мого

рябка: „ня цю-цю, ня!...” Слухаю, аж то вона: приманила його до себе, та й дає йому щось з своїх рук! Я до неї й озвала ся: а що то ти, кажу, матері твоїй станадцять болячок і сім пропасниць! Що то ти робиш? На що ти чужу собаку годуеш? „Щоб знав, каже, мене та не рвав!” Як прийнялась же я її коринити: лаю на всю губу, а вона мовчить, та все годує рябка. Далі з пересердя плюнула, так таки голосно кажу: тьфу, тьфу! Тобі, диявольска дочко!

Старшина. Куди це ти плюєш? (Витирає лице). Анахтема, плює прямо у пальтрет!... Стань на цей бік. Продольжай!

Риндичка. Аж другої ночі сиджу я на печі, а у мене у печі віконечко, як раз проти її дверей. Сиджу я, аж чую, мій рябко на когось гавка. Я мерщій прожогом до віконечка, аж щось чемчикує через мій рів, прямісенько до неї; підійшло до дверей, поторгало і стиха промовило: „відченіть!...”

Старшина. Коли це було, кажеш?

Риндичка. На тім тижневі, у середу.

Старшина. На тім тижневі... (На бік). От так штука! (До неї). Ти сама бачила?

Риндичка. Своїми очима! Щоб мені повілазили, коли брешу!

Старшина (у бік). Держись Василю берега!... (До неї). А не запримітила ти його обличчя?

Риндичка. Та що тут? Це вже всім людям звісно. Нібиб-то ви й не догадуєтесь?

Старшина. Я?... слухай, стара. ти не тее... Не кажи, будь ласка, жінці!

Риндичка. Ба, ні! Скажу жінці!

Старшина. Чи ти-ж не здуріла?

Риндичка. Вона мене лихословила перед усім миром, що ніби-то я украла у неї півня!

Старшина. Якого півня?

Риндичка. Чорного з жовтим хвостом!...

Старшина. Та я й на подвіре не бачив такого півня!

Риндичка. От так же і я його точнісінько бачила!... А вона пащікує: „укра-ла, та й укра-ла!...“ Я-ж їй, шельменій дочці, виблю очі її чоловіком хвойдником.

Старшина. А в холодній ти ще не сиділа?

Риндичка. За отту задріпанку? За ту нечупайду?

Старшина. Брешеш! Брешеш, стара! Ще одне уразливе слово, і я тебе під дванадцять замків, по щучому веліню...

Риндичка. Щоб мене під дванадцять замків за отту шолудиву Грициху?... Та я швидч...

Старшина. За яку Грициху?

Риндичка. Кажу-ж вам, що то Грицько добивав ся до Пріськи.

Старшина. Грицько?

Риндичка. Та він же, він!

Старшина. Так ти-ж так і кажи!... Розбавтай же чорнило, а то вже зовсім засохло...

Риндичка (частує). Він же, кажу вам! Єге, ото-ж вчора вранці вихожу я з своєї хати, аж і вона біля свого порогу крише закришку у борщ. Поздоровкалась я до неї, та й кажу: „а які то до тебе гості добивались у глупу північ? Чи не чоловік, кажу, повернув ся я служби?“ Вона на мене як витріщилась, та хоч би словечко. Я її докоряю, а вона мовчить. Чи тобі й не

стид, кажу, та й не сором! Чоловік твій Богу— Государю служить, може побиваєть ся за тобою, як пташечка у клітці, а ти так за ним журиш ся, що чужих чоловіків до себе у ночі принадуєш? Вона слухала — слухала, далі встала, повернулась до мене потилицею... (Шепче йому на вухо). От щоб я пропала, коли брешу.

Старшина. І свідок все те бачив?

Риндичка. Ні, серденько, не бачив, а тільки...

Старшина. Це діло треба розжувати, тут треба підкрепить доказательства.

Я В А І V.

Входить Гарасим і Пріська.

Пріська. Добри день вам!

Старшина. Здорова, ягідко!

Пріська. За яким лілом мене покликали? •

Риндичка. Як ти посьміла мені, старій жінці!...

Старшина. Не присікуй ся, стара, бо я тут начальник. (До Пріськи). Як поживаєш, серденько?

Пріська. Як горох при дорозі! хто не лінуєть ся, той тільки і не вибива мені очей!

Риндичка. Ач яка тихоня, сьвята та Божа!

Старшина. Мовчи стара!

Гарасим. Кажу, ваше благородіє, з ними настоящій калавур.

Старшина. Мовчать!

Гарасим. (Бе себе по губах). Малчать!

Старшина. (До Пріськи). Так, кажеш, як горох при дорозі?

Риндичка. Та що ви з нею цяцькаетесь? Ви до неї грізно, а не залицянем...

Старшина. Ти мене будеш вчити, як допроса здіймати? Тн? мовчи, а ні писни!

Гарасим. (До Риндички). Мовчать! Вони їх благородіє, вони понімають... Так тошно!

Пріська. За яким ділом мене кликали? Мені ніколи тут з вами патякати!

Риндичка. До вечора ще не близько, ще усьпієш побачить ся!...

Пріська. Не лізьте, бабо. осою в очі, бо при людях вилаю.

Риндичка. Ти мене лаятимеш? Та ще той на світ не народив ся, щоб мене перелаяв! Та я тобі сто і сімнайцять болячок...

Старшина (до Риндачки). Геть з хати! я на одинці здійму допроса. (Випихає її).

Гарасим. Настоящій калавур з ними!

Старшина (бере Гарасима і Риндичку за плечі і випихає). Геть, під три чорти!

Гарасим. Вони краще понім...

Старшина (до Пріськи). Насилу я діждав ся того щасливого часу, що бачу тебе на одинці!

Пріська. Велике щасте! Чого ви мене кликали?

Старшина. Присядь, Прісю!

Пріська. З якої речі?

Старшина. Коли-б ти знала, яка ти красна!..

Пріська. Красива та не для вас.

Старшина. Та спитай котру хочеш молодичю на селі, яка-б не рада була, щоб старшина до неї залицяв ся.

Пріська. Той посилайте за тими молодичками.

Старшина. А до тебе?

Пріська. А од мене облизня спіймаєте!

Старшина. Справді? (Хоче її обняти, Риндичка прокрадаєть ся і бере свою фляшку і чарку, зника).

Пріська. Ну, рукам волі не давайте, бо й волося у час не бороді не зостанеть ся!

Старшина. Так ти так з начальством?

Пріська. А хіба ви на те начальство, щоб прилипать до чужих жінок?

Старшина. А в холодну не хочеш?

Пріська. Не за для мене холодна та мурована!

Старшина. Побачимо. Ти, дурочко, подумай краще, чим же я вдатний з себе?

Пріська. Вдатний, та не мій. Залицяйтесь до своєї жінки!

Старшина. А до тебе?

Пріська. Кажу вам, що зась!

Я В А V.

Входить писар пяненький.

П и с а р.

Однажди собрала ся

Компанія в кабаце

І каждый там говорювал 2 рази

На своїм язице.

„

Как Німець по німецькому:

Ай-ай-ай-ай-ай-ай !...

А турок по турецькому: 2 рази

Алла, алла, алла !... „

А руськой йохвабрей усех,

Дав турку тумака,

А німець похитрей усех 2 рази

Дав тягу з кабака. „

Старшина. От чортяка його принесла!...

Писар. Василь Миронович, душа моя, мое почтеніє!! как ваше драгоценное?

Старшина. Ви тільки пянствуєте, а тут діла повна голова!

Писар. Всьо аттестуєм в лучшем культурном состоянні... А, кумушка! По каким таким екстренним требованіям?

Пріська. Спитайте їх!

Старшина. А ви це коли успіли покуматися?

Писар. Не далее как перваго Октарбря, на Покрову Пресвятія-Богородиці.

Старшина. Тим-то ти така і сьмілива, що вже з підручним начальством покумала ся.

Пріська. Ба-ні! я таки з роду не з положливого кодла.

Писар. Ви мою кумушку не сьмійте обіждать, потому чох я і підручний, но можу задать начальству таку цивілізацію... (Засукує рукава).

Пріська. Вони вже мене й холодною стращали.

Старшина. То-ж я шуткував.

Писар. Холодна нехай буде холодною, а нам пора погрігись. (Виймає фляшку і чарку). Кума, сідай! Василь Миронович, душа моя! (Частує).

Старшина. Ні, у мене вже й так в голові гуде, то мабуть не буду пити: бо треба-ж нам по ревизію їхати...

Писар. Пустяк діло, випем і поїдем! просю покорно!

Старшина. Там получена якась бамага.

Писар. Прочитаєм і резолюцію покладем.
(Чита бамагу нишком).

Старшина. Про віщо вона дряпа?

Писар. Откатегоряєм усю сістему в своє время. (Кида бамагу під стіл). Пустяк вниманія.

Старшина. Невже під сукно?

Писар. В архив. (Частує Пріську). Кума, чарочку!

Пріська. Ні, куме, спасибі!

Писар. Як? від мене чарки горівки не випеш? (Сьпіва).

Тиж було, кума моя,
Тиж було, люба моя.
Тиж було, селом ідеш,
Тиж було, в дуду ревеж,
Тиж було, куди йдеш, не мінаєш!
Оберни ся, обійми, поцілуй,
Велію милость!

Милости просю!

Пріська (видпива). Ох, яка-ж пекуча!

Писар. Всю, всю!

Пріська. Не можу, не можу! (Видпива).

Старшина (у бік). Як бачу, коло цієї молодиці треба инчі заходи. (До неї). Та викушайте-ж уже на мирову зо мною!

Пріська. Я з вами не сварилась! (Знов пе).

Писар. Кума, у тебе хата простора. А я після завтрього менинник. Вари, ріж, печи. Твоя стра-

ва, мої гроші і моє питво! Ех, Василь Миронович, не вмієш ти з бабами діло робити! Чи так, кума? Кумасю, не наровіть чарки! (Пріська пе).

Старшина. І я прийду на менини.

Пріська. Та вже звісно, не вижену з хати.

Старшина (Писарю). Шелестяи Салатович.

Писар. Севастян Севатевич.

Старшина. Все рівно! Позвольте вашу фляшечку, ще й я почастую вашу кумасю.

Писар (дає фляшку). Пермете!

Пріська. Ой, це вже буде багато!

Старшина. Не буде мало! Мерлете! (Частує).

Пріська (хильнула). З нашої сестри ласкою все можна взяти. (Сьмієть ся). От я вже й п'янька...

Старшина. А по другій, ще від мене?

Пріська. Та вже лейте, куди три, нехай вже й четверта доганя. (Регоче).

Старшина (налива). А ну, хильніть!

Писар. Ай молодець, Василь Миронович! — (Іде до порога). Гей! Хто там? На, фляшку, піди в шинок і принеси ще дві.

Старшина. А ну, сьміліще! (Хоче поцілувати Пріську).

Пріська (бе його по губах). А тпрусь мурій!

Писар. Василь Миронович, нельзя! Кума починай пісьні, такої, щоб аж... (Сьпіва).

Гусар на шаблю обпирив ся,
В глибокої гордості стояв!

Старшина (підсьпіває).

Пріська. Не вмію я такої! Ой, я вже п'яна. — (Регоче).

Писар. Починай своєї! А ми з Васильом Ми-
ровичом підтягнемо.

Пріська (сьпіва).

Ой, випила, вихилила,

Сама себе похвалила,

Бо я панського роду 2 рази

Пю горівку як воду „

Ой, мій милий умер, умер,

Та в коморі дуду запер,

А я пішла муки брати, 2 рази

Тай почала в дуду грати „

Ой, ти дуда-ж, моя дуда!

• Я молода сюда, туди!

Навприсядки та в долоні 2 рази

Пішла мука по коморі. „

Я В А VI.

Риндична і Гарасим.

Риндичка. Бач, який вони тут допрос беруть?

Старшина (до Риндачки). Мирись, стара, зараз мені! А то я тебе, чортову кочергу!... Знаєш мене: по щучому веліню!...

Писар. Об чом спор? На основанії якої статі?

Риндичка. Вислухайте-ж мене, Шелестян Салатович!

Писар. Севастян Севатевич!

Риндичка. Ой, батечку, не вимовлю-ж я! Що вона тільки зробила? ви тільки подумайте! — (Шепче йому на вухо).

Пріська. Не гнівить Бога, бабо! Чи я-б таки стида не мала?

Писар. Та не можеть бить? Чистое горе!

Гарасим. Настоящий калавур.

Пріська. Що я повернулась до вас потилицею — це правда, а останне...

Старшина. Помирить ся зараз! Ви-ж таки суїде.

Голос за дверима. Натє горівку.

Старшина. От і мрова підспіла. Це вже наша! (Бере фляшку). А ну, хто моторніший, частуй, бо я вже розварив ся.

Гарасим. Позвольте, я сповню... Хіба у нас земля безросудна?...

Писар (бере фляшки). Смирно! Сідай, стара! біля старої-кумасы! Лавку сюда присуньте! Так. Василь Миронович на почотное место, біля кумасі, пожалуйте! Гарасько — тут!

Писар. Кумасю, поцілуйте ся з старою!

Пріська (регоче). Чому й не поцілувати ся?

Риндичка (з плачем). Ти думаеш, що мені тебе не жалко? Ти-ж така молода, та хороша, та як та снріточка!... Нікому тебе ні приголубити, ні пожалувати.

Писар. Годі, стара! Цілуйтесь!

Гарасим. Цілуйтесь... Начальство велить!.. Цілуйте ся, чортови сороки... Настоящей калавур з ними! (Баби цілують ся).

Писар. От і шабаш! Ну, за мною! (Почина сьпівати, за ним всі).

Во саду лі, в огороді, 2 рази

Пташечки поють. „

Ой там наші родителі,

Ой там наші приятелі,

Горівочку пють, 2 рази.
(Частує Пріську).

Антоновна наливають...

Пріська. Миронович випивають...

Гарасим. На многі літа!

Всі. Многі літа, многі літа! і т. д.

Пріська. (частує старшину). Тепер вже і ви випийте від мене дві!...

Старшина (зовсім вже паний). Благодарю покорно... Од вас з овдовольством! (Пе дві).

Писар. Василь Миронович! душа моя, не вались!...

Старшина. Держусь, ще возсодержуюсь!... Прісю, поцілуй мене! Поцілуй начальство!...

Пріська. Нехай як вияснить ся! (Частує Риндичку).

Риндичка. Чи я-ж тебе та й не жалую, моя голубочко! Завтра прийди до мене, я тобі і бу-рячків, і капусточки, і картофельки!

Гарасим. Стара не задержуй чарки: може ще хто хоче випити.

Риндичка. У старовину не так сьпівали. — (Сьпіва).

Ой хто пе, тому наливайте,
Хто не пе, тому не давайте,
А ми будем пити,
І Бога хвалити,
І за вас, і за нас,
І за нььку стареньку,
Що навчила нас
Горівочку пити по маненьку.
Ой хто пе, той кривить ся,
Хто не пе, той дивить ся.
А ми будем пити і т. д.

Писар. Василь Миронович! Захріп... Е, шқода!

Гарасим. Бо їм клопоту... настоящей калавур!

Я В А VІІ.

Ті-ж і сторож.

Сторож. Коні готові!

Писар. Сьогодні вже годі їхати по ревізю!...

Сторож. То це знов коні стоятимуть?

Писар. Не твое діло. Внеси сюди дзвінок.
(Сторож пішов).

Пріська. Ходім, бабусю, до дому!

Риндичка. Ходім, моя дитино!

Писар. Стой, кума! Катать ся поїдем!

Пріська. Е ні, кумцю! Пий, кажуть, та ума не пропий! Спасибі за честь, спасибі, що помирили!...

Риндичка. Я тобі, моя люба, і квасольки, і огірочків дам... У мене, хвалити Бога, уродило.

Гарасим. Тільки не сваріть ся!

Пріська. Прощайте, Шеластян Салатович.

Риндичка. Спасибі вам, що помирили нас!

Писар. (Риндичка і Пріська пішли). Севастян Саватевич! (Проважа їх до порогу). Кумасю, гляди-ж не за бувай менини!

Гарасим (тим часом хова фляшку і бублики). Настоящий калавур!... Бо їм клопоту...

Ну, що вони бились... Прощайте! (Пішов у шафу).

Писар (бере його за комір і випихає). Ека свинота, нажреться так, що й...

Я В А VIII.

Сторож (вносить дзвінок).

Сторож. На що вам дзвінок здався. (Дає).

Писар. Не твоє діло. (Почина дзвонити під вухом старшини). Ньо, конячки!...

Старшина (крізь сон). Поганяй, поганяй!— Звертай на Чубаївку! Та не задьоргуй-бо пристяжної!

Сторож. Поїхав по ревізію.

Писар. Ну, буде з нього, нехай їде. А я поїду на хутори другу ревізію робити.

Старшина (сонний). Пиши приговор.

Писар. Чистое горе з оцими п'яницями!.... (Пішов). Какой я тільки з ними мученик!...

Сторож. Добра ревізія! Це знов на цілий тиждень: цей дома кружлятиме, а той по хуторах. (Бере з столу бублика і доїдає, потім бере щоти, сіда долі і виклада). Ні вже, хай йому враг, щоб я зостався у цім пеклі! Я таки вищитаю, скільки мені зосталося день служити до года.

Старшина (співа сонний). Многа літа, многа літа...

(З А В І С А).

